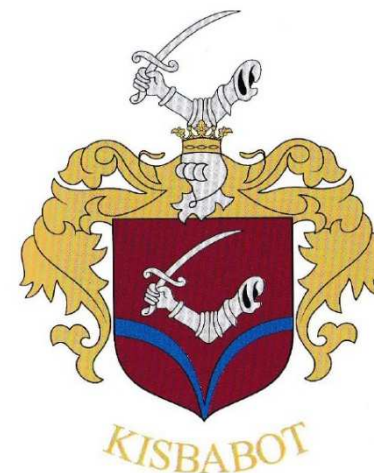

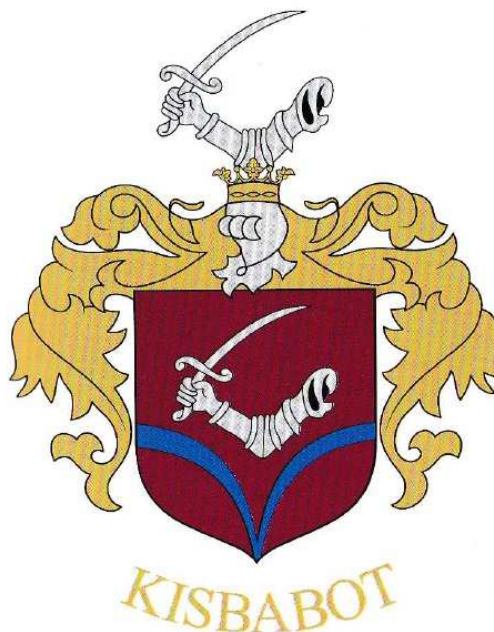
Kisbábót

Településképi Arculati Kézikönyv

Egyeztetési változat

2018. május

KISBABOT
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

TISZTELT KISBABOTI ÉS LEENDŐ KISBABOTI LAKOSOK!

A rábaközi települések kialakult képe és meglévő építészeti hagyományai megismerésének és megőrzésének, szerves továbbfejlesztésének az igénye fogalmazódik meg a helyi Településképi Rendelet megalkotásakor. E helyi rendelet összeállításának és elfogadásának azonban nélkülözhetetlen megalapozó dokumentuma jelen Településképi Arculati Kézikönyv, amelyet ajánlok a kedves olvasó figyelmébe.

Ez a kézikönyv tartalmazza Kisbabet község múltját és irányt mutat a jövőbeli településfejlődéshez. Jól kirajzolódik védelemre érdemes örökségünk, amelynek megóvása közös érdekünk. A múltbeli építészeti hagyományokból táplálkozva ajánlom megépíteni a mai, korszerű anyagok és technológia felhasználásával az új épületeiket. A hagyomány és modernizáció együtt biztosítja községünk fejlődését.

Fogadják szívesen azokat az ajánlásokat, amelyek ebben a szellemben fogalmazódtak meg, annak érdekében, hogy leendő épületünk, valamint közterületeink alakításával egyedi arculata legyen községünknek.

Önkéntes alkalmazásuk biztosíthatja, hogy lakóépületeink egyszerre legyenek egyediek, funkcionálisan kielégítőek, anyaghasználatukban korszerűek, energiateljesítményükben takarékosak és hatékonyak, ugyanakkor erősítsék településünk nyugodt, hangulatos „rábaközi falu” jellegét.

Remélem, hogy az elkészült és későbbiekben szükség szerint aktualizálható Településképi Arculati Kézikönyvünkkel hozzájárulunk minél több ember számára településünk vonzóvá tételéhez és építészeti múltjából gyökerező fejlődéséhez.

Kisbabet, 2018. május
Barcza Tibor Kisbabet polgármestere

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	6
2. Kisbobot bemutatása	8
3. Örökségünk	9
A település rövid története.....	9
Településszerkezeti fejlődés	11
A településképi szempontból meghatározó építészeti értékek, településképi jellemzők.....	14
Természeti örökség.....	19
4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása	22
Hagyományos falusias lakóterület	23
Gazdasági területek	25
Zöld területek, sportolási területek	26
Temető.....	27
Beépítésre nem szánt védett területek	28
Beépítésre nem szánt egyéb területek	29
5. Építészeti útmutató.....	30
Az építés tízparancsolata	31
A felújítás tízparancsolata.....	31
Telepítés.....	32
Magasság	33

Tetőhajlásszög.....	34
Tetőforma	34
Anyaghasználat, színek	35
Kerítések.....	36
Utcák, terek, parkok.....	37
6. Jó példák.....	38
Ajtók, ablakok.....	39
Részletek	40
Homlokzatképzés	42
Kerítés jó példák más településről.....	44
Kertek	45
7. Jó példák – sajátos építményfajták.....	52
8. A fényszennyezés elkerülését szolgáló szabályozás javaslata a LONNE ajánlásokat alapul véve	54
Impresszum.....	56

1.Bevezetés

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között.

Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnék, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis.

Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

2. Kisbabet bemutatása

Kisbabet község Nyugat Dunántúlon, Győr-Moson-Sopron megyében a Rába mentén a téti járásban található.

A község Tétől 14 km-re északnyugatra, Csornától 17 km-re délkeletre, Győrtől 30 km-re délnyugatra fekszik. A község a történelmi Győr vármegye egyik nyugati határtelepülése. A községet a Rába-folyó jobb partján találjuk. Bodonhellyel szemben. A két falut az 1968-ban újjáépített híd köti össze. A falu határát nyugaton a Rába, keleten a Marcal képezi.

Megközelíthető a 83-as főút irányából Tétről Enese irányába haladva, Rábaszentmihályon balra fordulva 3 km megtétele után vagy a 85-ös főút irányából Bágyogszovát, és Bodonhely településeken áthaladva.

A 228 lakosú, 610 hektár területtel rendelkező község közigazgatásilag a Téli Körajegyzőséghez tartozik.

3. Örökségünk

A település rövid története

Első okleveles említését 1222-ből ismerjük, Rouz fia Joachim volt az ura. Ekkor „Babot”-nak írták. 1262-ben nevének „villa Babut” változatával találkozunk, melyet egy IV. Béla által kiadott oklevél tartalmaz. Az oklevél Babothi Ayanduk fiát, Zonukot és ennek fiait, Andrást és Adorjánt erősíti meg a baboti malom, udvarhely és föld birtoklásában. 1547-ben a falu ura már Cseszneky György, akitől Pork Gáspár, Győr megyei alispán vette meg.

A török háborúk alatt elpusztult, ezért az 1619-es összeírásból mint pusztult helyet, kihagyták. A falu újrategyült. 1636-ban viszont német zsoldosok rabolták ki és gyújtották fel. A község a XVI. század második felében evangélikus lett. Payr szerint a rábaszentmihályi gyülekezet filiája lehetett, mások szerint Bodonhelyé. Az 1968. évi egyházlátogatási jegyzőkönyvben nem szerepelt. Egy 1748-ból fennmaradt katolikus egyházkormányzati összeírás így írt róla: „A falut ezelőtt 40 évvel a máshonnan bevándorló lutheránusok alapították”. Feltételezhetjük, hogy a község 1636 és 1708 között lakatlan, vagy rendkívül gyéren lakott lehetett.

Az 1748. március 20-án készített összeírásból megismerhetjük a falu akkori életét. A falut lutheránusok (96 felnőtt és 40 gyermek) és kisebb számban katolikusok (25 felnőtt és 5 gyermek) lakták. Földesuruknak nem ismertek el senkit, noha közülük sokan nem voltak nemesek. A faluban sem plébános, sem prédikátor nem volt. A katolikusok a szentmihályi templomot látogatták. Az evangélikusoknak volt egy új állapotban lévő imaházuk, melyet 1742-ben fából készítettek. A templom 13 lépés hosszú és 8 lépés széles volt. A faluban „eretnek” (evangélikus) iskolamester működött. Lakását a falu jó állapotban tartotta. Járandóságát a katolikusok is megadták.

Mivel az evangélikusok nem tudták igazolni az egyházközség 1681 előtti létét (soproni országgyűlés), a vármegye határozatára a templomot le kellett bontaniuk. A gyülekezet ingatlanvagyonát a rábaszentmihályi plébánia kapta. Később Eöry Márton evangélikus lelkész nemesi joggal visszaperelte, s 1782-ben a gyülekezet visszaadta.

Az első népszámlálás Kisbaboton 32 házban 53 családot talált. A falu jogi népessége 260 fő volt. Ebből 9-en voltak távol, míg 5 idegen élt a községben. A tényleges népesség 256 fő. A jogi népesség számából 125 a nő, 46 a házas és 89 a nőtlen férfiak száma. A férfi lakosság közül 60-an nemesek, 3-an polgárok, 12-en parasztok, 11-en polgár és paraszt örökösei, 12-en zsellérek és 6-an az egyéb kategóriába kerültek. Sarjadék: 1-12 éves 25, és 11-17 éves 6 fő.

A türelmi rendelet megjelenéséig a község a téti evangélikus gyülekezethez tartozott. Csak 1812-ben építette föl a mai templomot Malatidesz József, a gyülekezet tanítója, majd lelkésze, aki 1818-ban harangot, 1820-ban pedig iskola céljára telket is szerzett az egyháznak.

A községet 1848-ban a pákozdi csata után menekülő Jelasics csapatai támadták meg és rabolták ki. Három év múlva Fényes Elek ezt írja róla: „ 32 kato, 323 evang, 4 zsidó lak. Az evang. gyülekezet a bodonhelyivel egyesítve van. Földje termékeny, de árvíz járja.” 1867-ben a falu iskolát és tanítóházat épített, majd rövidesen újat készítettek. A ma is álló épület homlokzatán a következő feliratot olvashatjuk. „A vallásosság a művelődésnek építette 1878-ban.”

A falu határában a folyók miatt gyakori volt a vízjárás. A vizek hátrányaik mellett halászati lehetőséget biztosítottak. A Rábán malom is volt. Az 1870-es években a kisbaboti malom négykerekű „fejesmalom”, melynek csak a kerekai voltak a vízben. A vizekkel folytatott küzdelmet csökkentette a Rába szabályozásának 1889-ben történt befejezése. A Marcalt csak 1940-ben szabályozták, s egyben megerősítették a falut körülvevő, máig is látható töltésekkel.

Az első világháborúból 17 katona halt hősi halált. Emléküket az 1929-ben emelt hősi emlékmű őrzi. A két háború közti időben a faluban Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1886-tól), Levente Egyesület, Evangélikus Nőegylet (1907-től), Evangélikus Ifjúsági Egylet (1929-től), Tejszövetkezet és két cséplőgéptársaság működött.

A második világháborúban a faluból 19-an haltak hősi halált. A világháborút követően 34 földigénylő között 40 kh-at osztottak szét, ez a birtokviszonyokban lényeges változást nem hozott. 1947-ben villamosították a községet, a ugyanebben az évben indult meg az első autóbuszjárat, amely Győrrel kötötte össze a falut.

1950-ben Kisbaboton is községi tanács alakult, majd az 1970-es években Rábaújfalu székhellyel közös községi tanácsa alakult át. Az első termelőszövetkezet 1953-ban jött létre. Szinte a teljes falut magába foglaló tagság többsége még az évben kilépett. 20 család maradt bent a tsz-ben. 1959. január 1-jén a szervezési hullám hatására a községben élő 93 családból 92 belépett a szövetkezetbe. A szövetkezet 1962-ben egyesült a rábaszentmihályival, majd 10 év múlva a rábacsécsényi-mérgecsével. A négy falura kiterjedt tsz tagsága 1982-ben – bár nem volt veszteséges – végelszámolásról döntött, s a termelőszövetkezet megszűnt.

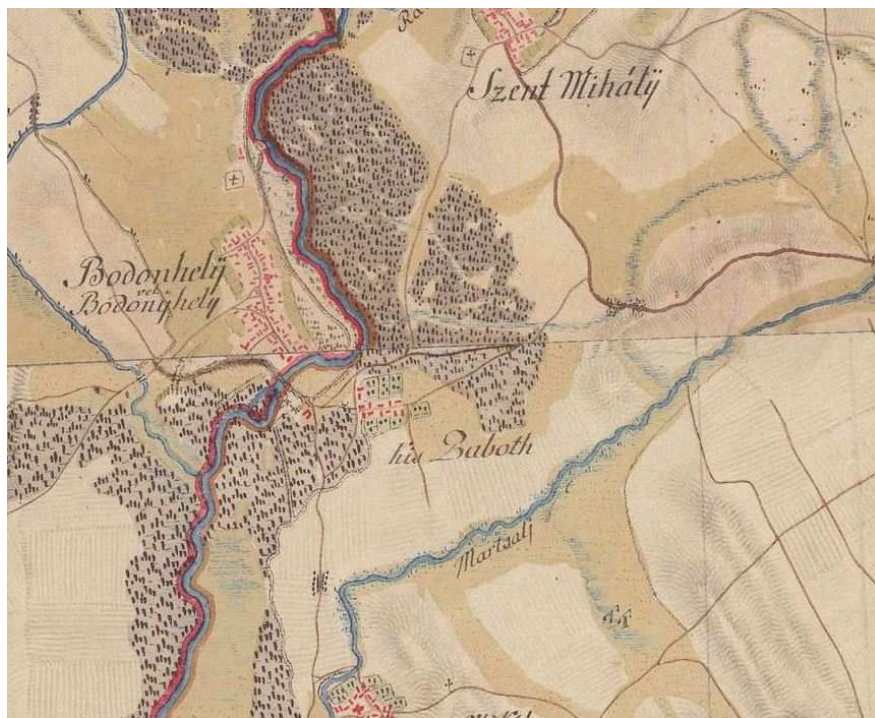
A rendszerváltást követően a falu visszanyerte önállóságát. Saját önkormányzatot választott. A rábacsécsényi székhelyű háziorvos heti egyszer rendel a községben. Házi gondozásban két fő részesül. 1997-ben faluházat avatott a község. Ebben kapott helyet az önkormányzat, a könyvtár, a tűzoltó egyesület, az orvosi rendelő, a házasságkötő terem.

Kisbabot székhelye a kisbabot-bodonhelyi evangélikus gyülekezetnek. Az egyházközséghez tartoznak a mérgecsécsécsényi és a rábaszentmihályi hívők is.

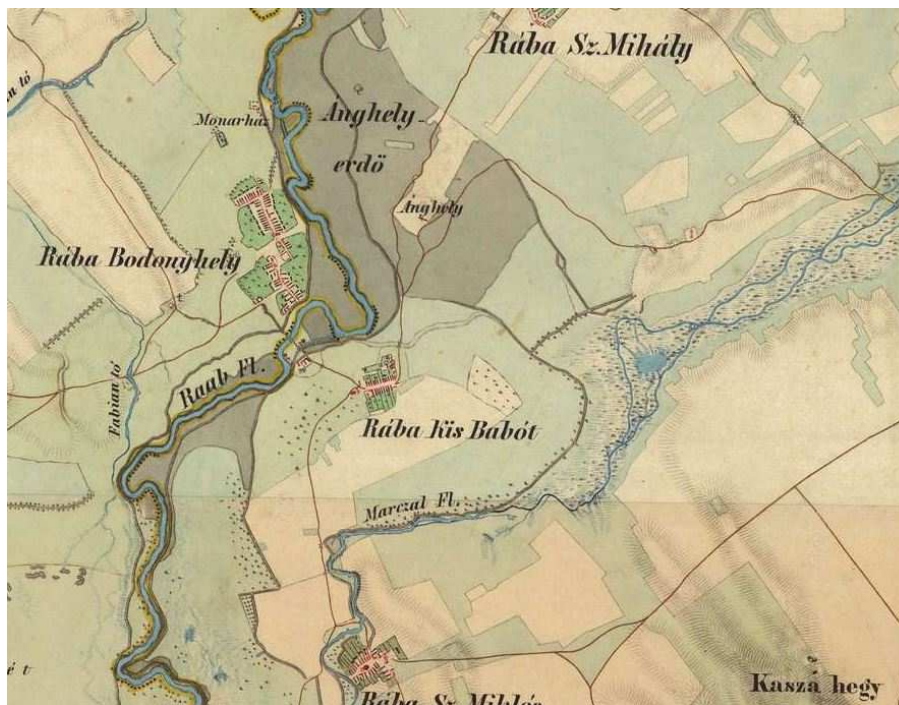
Településszerkezeti fejlődés

A település egyutcás, a templomnál orsószerűen kiszélesedik. A mellékutcák a faluból kivezető utak mentén jöttek létre.

A településszerkezeti fejlődést a katonai térképeken követhetjük végig. Az első katonai felmérésen látszik, hogy a település ősi magja a mai Kossuth Lajos és Dózsa utca. Ezek már a 18. században is meglévő utcák voltak. Ezek már a 18. században is meglévő utcák voltak. A második katonai felmérési térképen látszik, már látszik a templom, ami az ekkori időben még a falu szélén állt. A történeti településrészben számos régi épület őrzi a múlt század építészeti emlékeit.

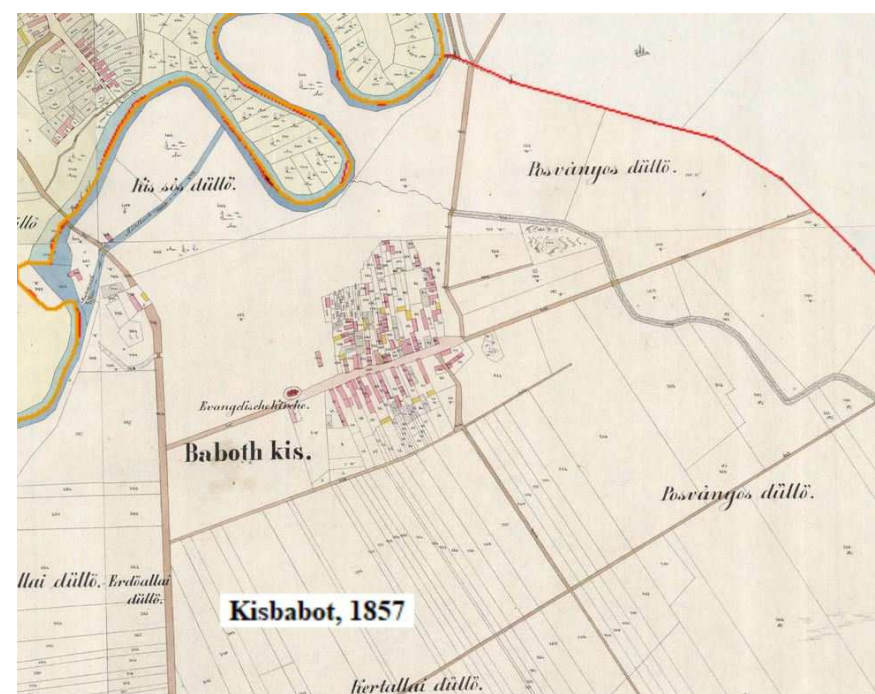
Kisbábó az első katonai felmérésen
(1783-1787)

Kisbábó a második katonai felmérésen
(1806-1869)

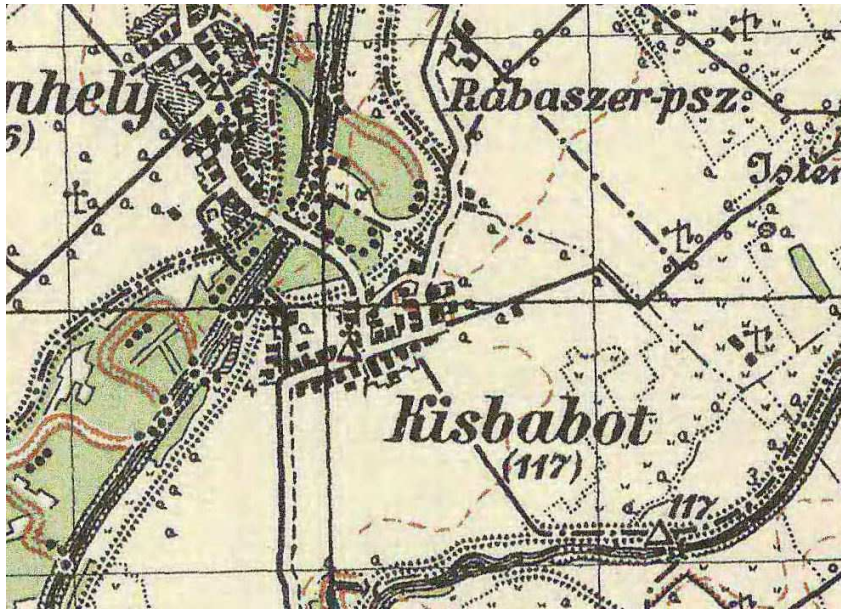

*Kisbábóth a harmadik katonai felmérésen
(1869-1887)*

*Kisbábóth kataszteri térképe
(1857)*

A harmadik katonai felmérési térkép és a nagy precizitású 1857-es kataszteri térkép a falu 19. század közepén meglévő szerkezetét mutatja. A mai Dózsa György utca – Ady Endre utca – Petőfi Sándor utca – Kossuth Lajos utca tömbjében lévő telekállapotra magyarázat a 19. századi kataszteri térkép, mely szerint a tömbben elaprózott telkek alakultak ki, az az egyik házhoz az előtt lévő ház udvarán keresztül lehetett bejutni. Ma is még több zárványtelek van ebben a tömbben. A templom a falu nyugati szélén állt ebben az időben.

*Kisbábó Magyarország Katonai Felmérése
(1941)*

Az 1941-es katonai térképen már a mai településszerkezet köszön vissza. Már látszik az összekötő híd Bodonyhely irányába a Rábán. A hidat 1968-ban újjáépítették.

A 20. század közepére kialakult a mai településszerkezet. A templom ma már a falu közepén áll. A 20. században építették ki az Ady Endre utcát, a Kossuth Lajos utcát, a Petőfi utcát és a Dózsa György utca templomtól nyugatra fekvő szakaszát.

Kisbábó mai településszerkezete

A településképi szempontból meghatározó építészeti értékek, településképi jellemzők

Műemlékek

Országos műemléki védelem alatt nem áll egy épület sem a községben.

Helyi védett értékek

Helyi védelemben részesül a községben 1 épület és 3 szakrális érték.

Helyi védett épületek:

1. Evangélikus templom: Dózsa György utca, 124 hrsz,
2. I. világháborús emlékmű: Dózsa György utca – Ady Endre utca kereszteződésénél, 125/2 hrsz.
3. Millenniumi emlékkereszt: Dózsa György utca – Ady Endre utca kereszteződésénél, 125/2 hrsz.
4. Szt. István szobor: Dózsa György utca – Ady Endre utca kereszteződésénél, 125/2 hrsz.

A kisbaboti evangélikus templom

Az evangélikus templom 1812-13-ban épült Malatidesz József helyi lelkész vezetésével. 1813. augusztus 08-án Kis János győri püspök-író szentelte fel, erre az alkalomra egy verset is írt, amelyben a kiemelt betűk a templom szentelésének évét adják:

"Szélvésztes tengernek hiszed e világot, szállj e szent bárkába, s itt lersz Mennysországot."

Az eredeti templomból ma már csak a falak vannak meg. Eredeti formájában torony nélkül, bolthajtásos mennyezettel és két sorban elhelyezkedő, apró ablakokkal készült. 1882-ben az árvíz súlyosan megrongálta a templomot, amelynek következtében eltávolították a nehéz boltíveket, helyébe könnyebb mennyezetet tettek és új tetőt is készítettek. Később az egymás fölött levő kis ablakokat egybevágták és így alakították ki a mai formáját. A templom 1860-ban kapta a harmóniumot, 1910-ben a keresztelőkövet, 1937-ben pedig a helyi Nőegylet kifestette a belsejét. Ezzel tulajdonképpen a templom építése befejeződött, így nyerte el mai formáját.

I. világháborús emlékmű

Millenniumi kereszt

Szent István szobor

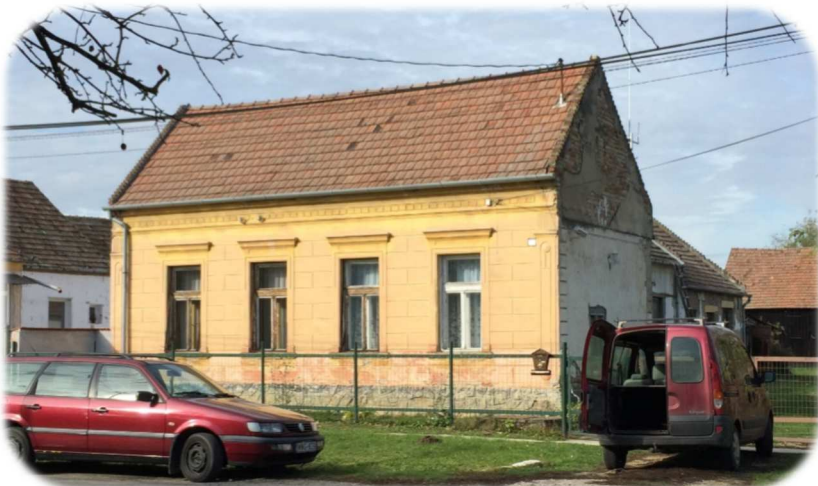
Nem helyi védett, de helyi védelemre érdemes értékek Kisbaboton:

Dózsa György utca 3.

Dózsa György utca 48.

Dózsa György utca 35.

Dózsa György utca 1.

Ady Endre u. 8.

Kossuth Lajos utca 2.

Petőfi Sándor utca 3.

Kossuth Lajos utca 4.

Természeti örökség

Kisbabet közigazgatási területét nem érinti országos jelentőségű védett természeti terület.

A község közigazgatási területét az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendeletben kihirdetett, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010.(V.11.) KvVM rendelettel közzétett Natura 2000-es területek közül a HUFH20011_Rába elnevezésű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek érintik.

"Készült a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság védett természeti területek digitális adatbázisának felhasználásával. (verzió 14.0)"

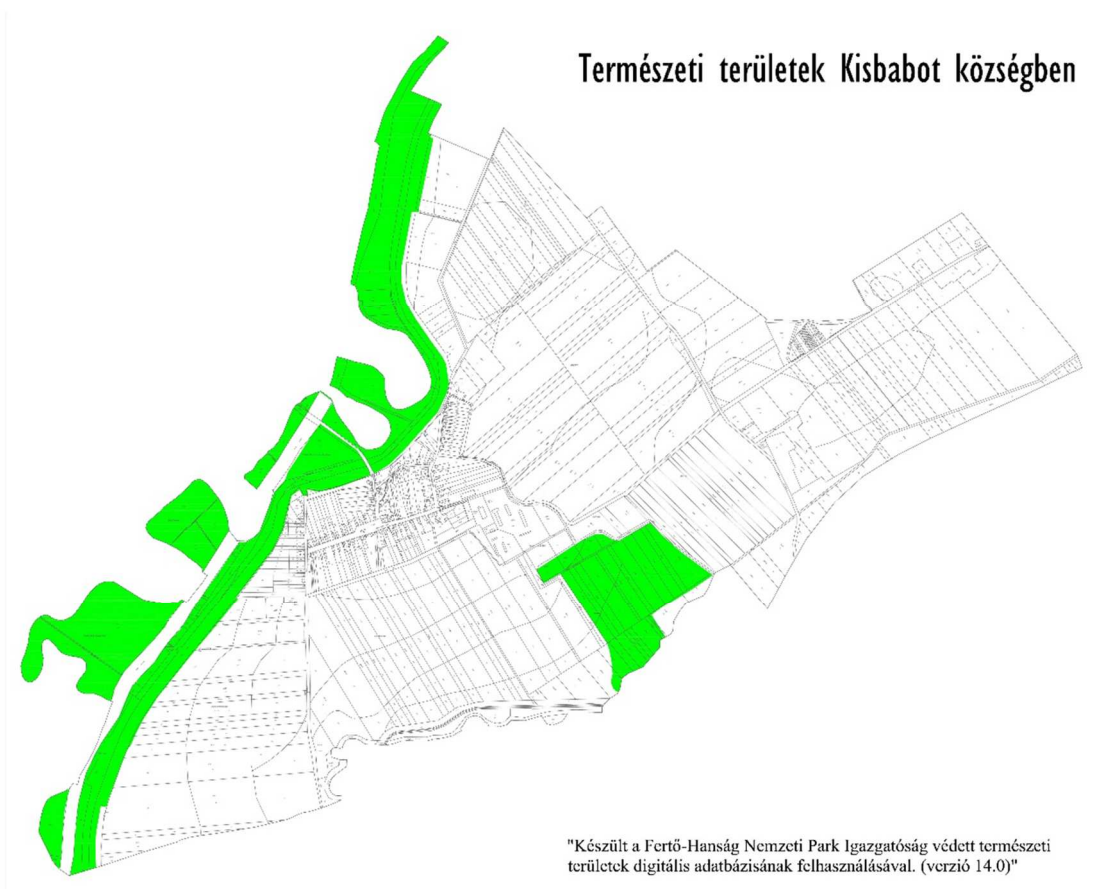

Kisbábó közigazgatási területén az országos ökológiai hálózat övezetei közül az ökológiai folyosó övezet megtalálható. Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény tartalmazza az országos ökológiai hálózatra és annak övezeteire vonatkozó előírásokat.

Országos ökológiai hálózat övezetei Kisbábó községben

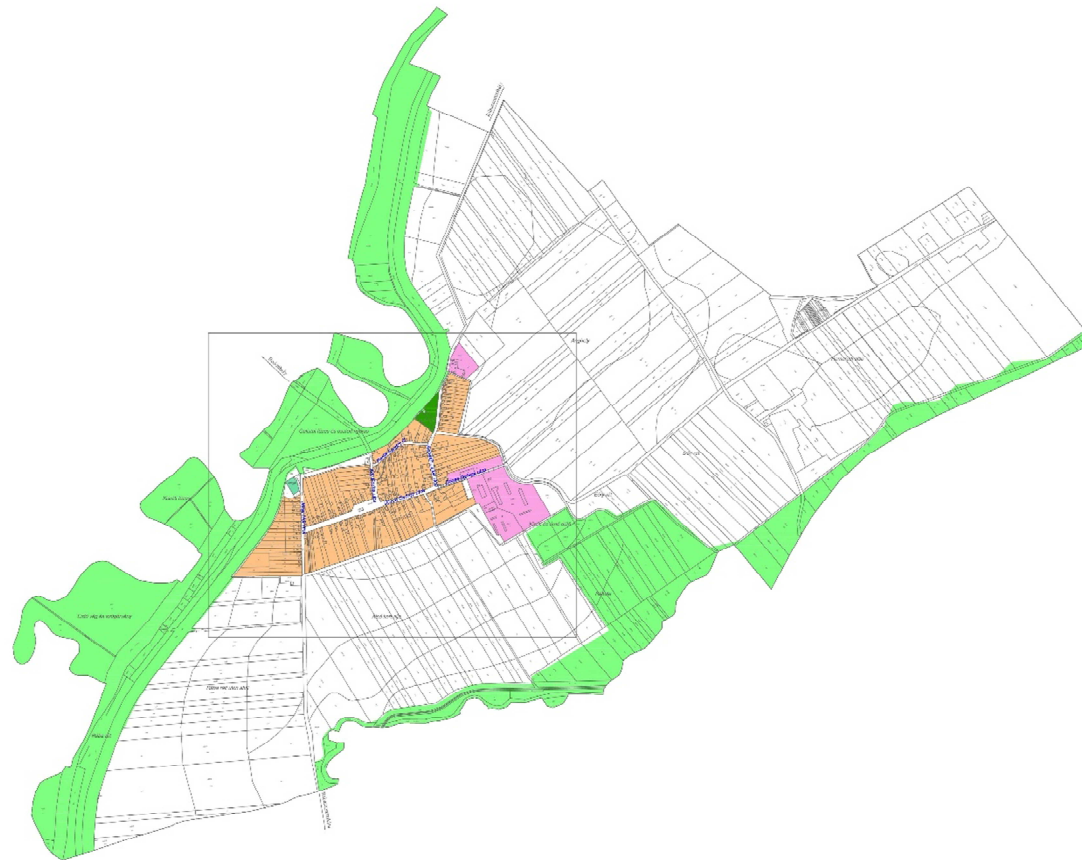
"Készült a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság védett természeti területek digitális adatbázisának felhasználásával. (verzió 14.0)"

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 30/A. § (1) bekezdése értelmében a mocsár, a nádas és a sziklás terület természetközeli területnek minősül. A természetközeli területeken épületet elhelyezni nem szabad.

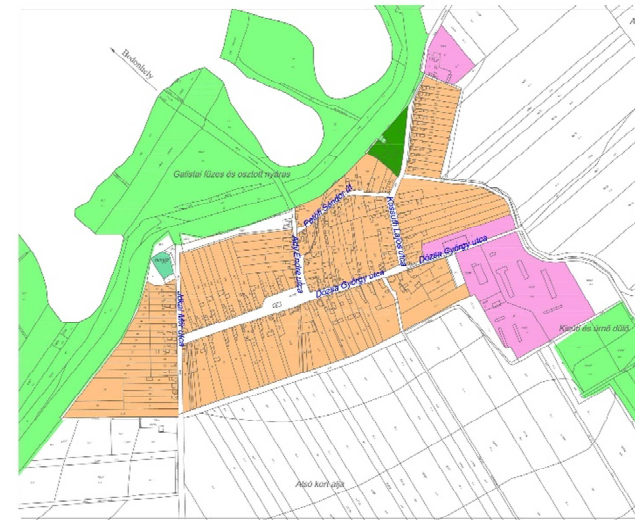
2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet alapján Kisbábót közigazgatási területe a „Fontos” besorolású Rába-mente érzékeny természeti terület által érintett. Ezeken a területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a tájkép, a természetes életközösségek (növénytakasulások) és élőhelyek megóvására.

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása

Jelmagyarázat

- Kialakult, hagyományos falusias lakóterületek
- Gazdasági terület, major
- Zöldterület, sportolási terület
- Temető
- Beépítésre nem szánt egyéb területek
- Beépítésre nem szánt védett területek

Hagyományos falusias lakóterület

A teljes lakóterület hagyományos falusias karakterű, az egész településen jellemzően vegyes az utcakép.

A korabeli kataszteri térkép alapján Kisbabet történeti települése a mai Jókai utca, Dózsa utca és Kossuth utca. A korai településmag a templom körül, illetve a mai Jókai utca, Dózsa utca és Kossuth utca vonalában alakult ki. A hagyományos telekszerkezet, telekstruktúra, településkép megtartása érdekében ezen a területen a telekegyesítések, telekosztások tekintetében javasolt megtartani az oldalhatáros beépítési módot és a kialakult telekformákat.

Az 1950-90-es évek épületei is már többféle megoldással épültek zömében cserépfedésű sátor-, nyeregtetős változatú földszintes házak, de néhány többszintes és palafedésű lakóépület is megtalálható. Az újabb építésű lakóházak is nagyon eltérőek anyaghasználatban, tömegelrendezésében, szintmagasságban és stílusban is.

A település intézményei is jellemzően magastetős, cserépfedésű földszintes épületek.

Bár szinte minden lakóutcában találunk egységes megjelenésű utcaszakaszt, de összességében mégis inkább a vegyes kép a jellemző a községre, de a kanyargós utcák, előkert nélküli kialakítás nagyon hangulatossá teszi a településképet.

Kossuth Lajos utca utcakép

Dózsa utca utcakép

Az Önkormányzati Hivatal épülete az Ady Endre utcában

Vegyesbolt az Ady Endre utca és a Dózsa utca sarkán

Italozó a Dózsa György utcában a templom mellett

Régi tűzoltó kocsí a Tűzoltó szertárnál a Dózsa utcában

Gazdasági területek

Kisbabeton működő nagyobb gazdasági terület a falu szélén a lakott területeken kívül, a Dózsa György utca keleti végén a régi major területén alakult ki. Itt jellemzően magastetős kialakítású hosszú gazdasági épületek szellősen helyezkednek el. Az épületállomány vegyes képet mutat.

A terület településképi szempontból nem meghatározó, mivel nem településközi út mellett fekszik, ettől függetlenül a kialakult védőzöldsáv fenntartása továbbra is indokolt. Bővítésre a kialakult terület mellett van lehetőség.

Zöld területek, sportolási területek

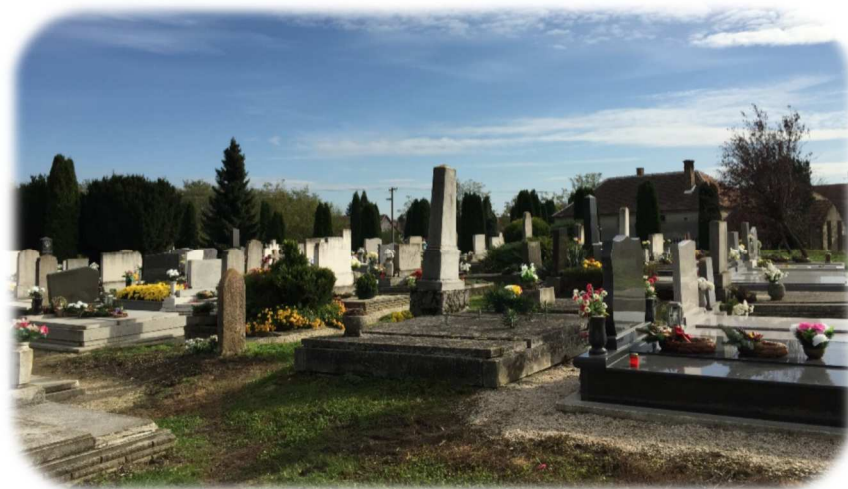
A település elején a töltés és a Kossuth Lajos utca közötti területen alakította ki az önkormányzat a község sportpályáját, valamint modern fa játszóterét. A játszótéren padok, asztalok is elhelyezésre kerültek, lehetőséget nyújtva egy-egy családi pikniknek is.

A templom környezetében található teresedés rendezett zöldterület, mely az emlékműveknek ad helyet.

Temető

A Jókai Mór utca végén található a község temetője. A rendezett sírkerthez egységesen tujasorral telepített út vezet. A temetőt kerítése mellett védőfasort választja el környezetétől. A temető északnyugati sarkában áll a magastetőű cserépfedésű ravatalozó.

Beépítésre nem szánt védett területek

A település a Rábaköz keleti peremén fekszik. Felszíne síkság, melyet kisebb homokos hátaak tesznek változatossá. A Rábaköz növényvilága a hosszú idő óta civilizált, mezőgazdasági művelés alá vont területek jellegzetességeit mutatja. A vidéket természetes állapotában eredetileg erdőség borította, a hajdani tölgyes erdőket azonban régen kiirtották. A beépítésre nem szánt védett területeken olyan természetkímélő gazdálkodási módokat kell alkalmazni, amelyek biztosítják az élőhelyek védelmét, a biodiverzitás, a tájképi és kultúrtörténeti értékek együttes megőrzését.

Beépítésre nem szánt egyéb területek

A beépítésre nem szánt területek körébe tartoznak mindazon területek, amelyeken a jövőben nem lenne kívánatos nagyobb épületállomány megjelenése. Kisbabet beépítésre nem szánt egyéb területei zömében átlagos vagy jó minőségű szántóterületek, gyepek, legelők, melyek mezőgazdasági művelés alatt állnak. A kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, történelméhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában, erősítésében. A tanyás beépítés nem jellemző a községre, ezek lehetőségét kizárni mégsem cél, de fontos, hogy a tájképben továbbra se az elszórt mezőgazdasági, esetleg lakóépületek domináljanak.

5. Építészeti útmutató

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház vagy egy középület nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

Az építés tízparancsolata

(Krizsán András nyomán)

1. Mielőtt új épületet tervezel, kétszer is gondold meg, hogy a régit nem lehet-e felhasználni!
2. A tervezéssel építész bízál meg!
3. Ne feledd, hogy az építés közügy is!
4. Próbáld alkalmazkodni a kialakult beépítéshez és utcaképhez!
5. A telek beépítésénél ne csak házban, hanem udvarban és térfalakban is gondolkozzál!
6. Az udvart úgy tervezd, mint a házat: olyan helyiségekről van szó, amely fölül csak a tető hiányzik!
7. Az oldalhatáron álló beépítést ne a szegénység, hanem a józanság és a kulturáltság jelének tekintsd!
8. Használd a hagyományos környezetkultúra elemeit: a tornácot, a falazott kerítést, a tetőfeljárót, és töltsd meg új tartalommal!
9. Az épület homlokzatánál alkalmazd a harmonikus arányrendszer törvényeit!
10. A kevesebb több: az egyszerűség nemessé tesz!

A felújítás tízparancsolata

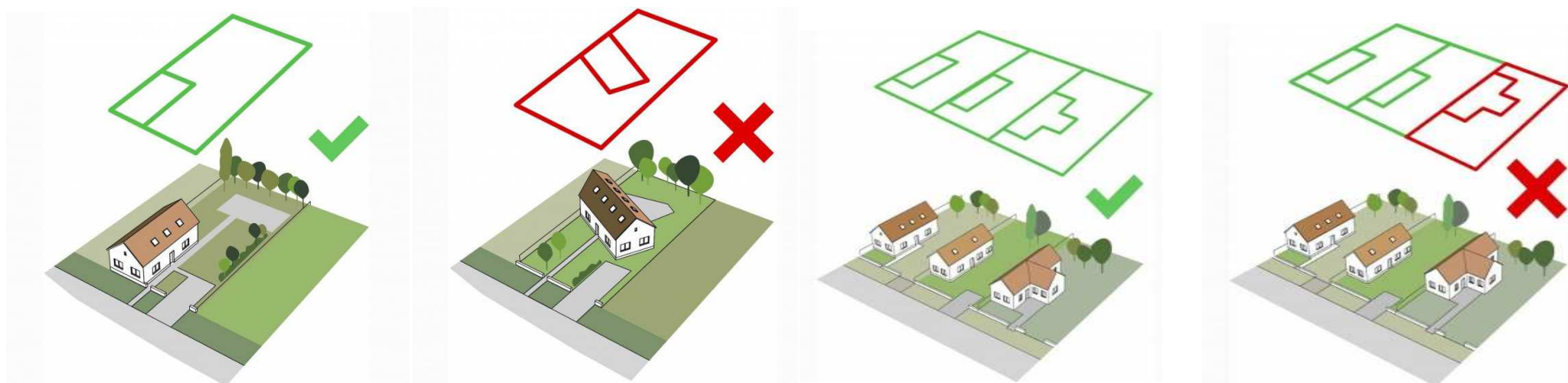
(Krizsán András nyomán)

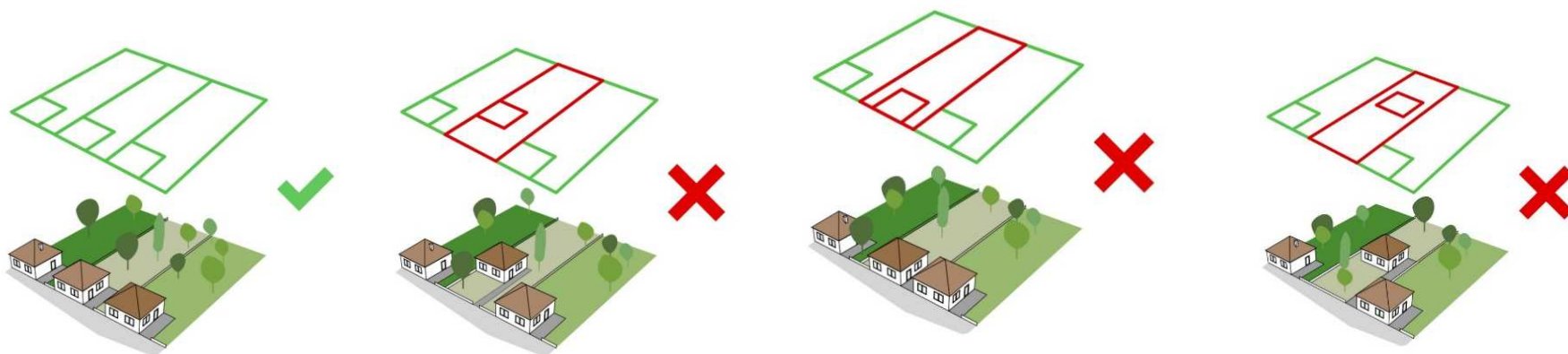
1. Ismerd meg környezeted értékeit, mielőtt hozzányúlsz!
2. Mutass példát szomszédaidnak és kövesd a jó példát!
3. Újítsd fel az eredeti építészeti tagozatokat és díszítéseket, mert az Istenek a részletekben laknak!
4. Használd ki a hagyományos beépítés előnyeit!
5. Először az udvar felőli szárnyat bővítsd és tetőtéri ablakot is csak az udvarra nyiss!
6. Garázst az utcára ne nyiss, a melléképületet a lakóházzal vagy a falazott Kerítéssel szervesen építsd egybe!
7. Próbáld rekonstruálni a hagyományos ablakosztást, mert a homlokzat a ház arca, ablaka pedig a szeme!
8. Cseréld ki a vaslemez kaput hagyományos fakapura!
9. Ápold a ház előtti virág- és növény sort, mert a tied!
10. Ne zárkózz be, hanem lépj ki és segíts másoknak is!

Telepítés

A településen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagymértékben hátrahúzott családiház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

A településen több utcaszakasznál (leginkább a történeti településrészen) a családiházak telepítése előkert nélküli, oldalhatáron álló. Új családi ház építése esetén a telepítést ezeken az utcaszakaszokon a telek oldalhatárára, előkert nélkül javasolt kialakítani.

Magasság

Kisbabeton a családi házak magassága közel azonos. Jellemzően a 80-as, 90-es években építettek többszintes családházakat. A meglévő épületek közé épülő új háznak illeszkedni kell környezetükhöz. A túl magas házak nem illeszkednek Kisbabet kialakult utcaképeibe.

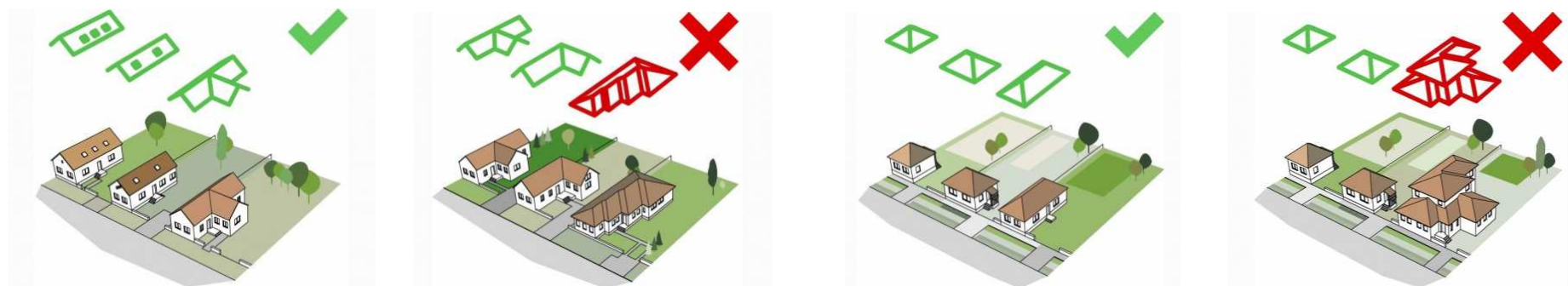
Tetőhajlásszög

Kisbaboron a családiházak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házak tetőhajlásszögének illeszkedni kell környezetükhöz. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a kisbabori utcaképekbe.

Tetőforma

Kisbabor történeti településrészén a családiházak tetőformája jellemzően egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú. Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz illeszkedő tömegű és tetőformájú.

Anyaghasználat, színek

Kisbábót épületeinek színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. A településen a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

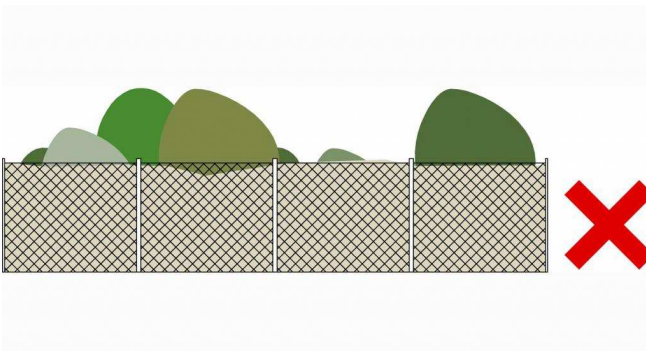
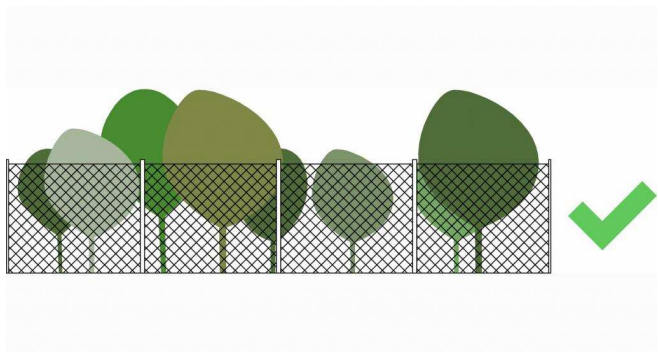
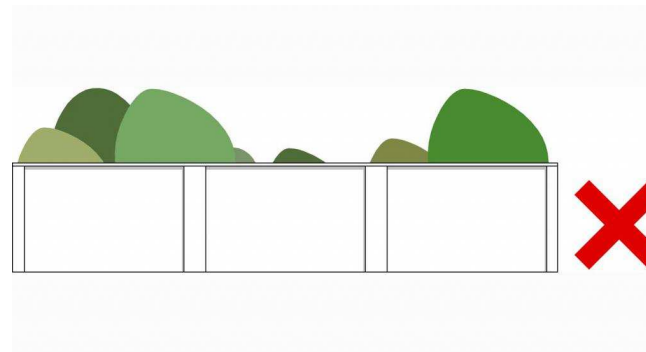
Kerítések

Kisbabeton az áttört kerítés kialakításnak van hagyománya.

Az előkert nélküli telkeknél a kerítés, - szűkebb teleknél néhol csak a kapu - az épületeket köti össze. Javasolt az áttört kapu, kerítés kialakítás. Ha mégis tömör kaput építünk, javasolt természetes fa anyaghasználat, kisebb mintákkal áttörve.

A kerítés náddal való befedése nem illeszkedik a kisbaboti utcaképbe, nem javasolt.

Az áttört kerítés mellett sövénytelepítéssel optikailag elválasztható a kert, mégsem ad falszerű megjelenést.

Utcák, terek, parkok

A parkok, terek a közösségi élet színhelyei, ezért megjelenésükre fokozott hangsúlyt kell fordítani. A közterületen elhelyezett utcabútorok stílusának, a díszburkolatoknak illeszkedniük kell a közterület arculatához. A kialakult helyzethez való alkalmazkodással egységes látványt teremthetünk.

Környezetünkhöz alkalmazkodni nem csak épületeinkkel tudunk, hanem az előkertjeinkben, utak mentén alkalmazott fajokkal is. Egy-egy díszesebb előkertkert, egy nyírott sövény vagy a felsővezeték el nem érő fák kellemes, rendezett látványt nyújtanak.

A portánk előtti terület ápolásával, tudatos utcafásításra javasolt fafajok megválasztásával, dísznövények telepítésével harmonikus utcaképet teremthetünk.

6. Jó példák

Új ház építéskor, átalakításkor az épület tömegalakítása településképi szempontból is kiemelkedő szereppel bír. A túldimenzionált házak építése mindenképp kerülendő. A tömeg alakítása egyrészt függ a környező épületek tömegétől, méreteitől. A túl nagy tömegű, terjedős épület elnyomja a környező, kisebb épületeket, jelentősen rontva az utcakép összhatását. Javasolt a nem túl széles épületek kialakítása, a nagy tömeg hagyományos arányúvá alakítása, vagy legalább az utcai homlokzat tömegének szűkebbre szabása. Az egyszerű, falusias környezetbe illeszkedő tömegformálás nemcsak településképi szempontból előnyös, hanem épületenergetikailag is, illetve a kertkapcsolat megteremtése, a ház és a kert együttélése is könnyen megteremthető.

Ajtók, ablakok

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják.

A zárt épület tömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy milyen módon tesszük ezt.

A népi építészet házain, régi középületeken fából készült, osztott ablakokat, ajtókat használtak. Kisbabeton a leginkább elterjedt a barna és a fehér színek alkalmazása volt. A jellegzetes formájú oromzati padlásablak használata a mai épületeknek is esztétikus megjelenést biztosít.

Jellemzően az épületek ablakai inkább álló arányúak. Gyakori a zsalugátes árnyékolás, mely a mai épületeknek is kedvező megjelenést ad.

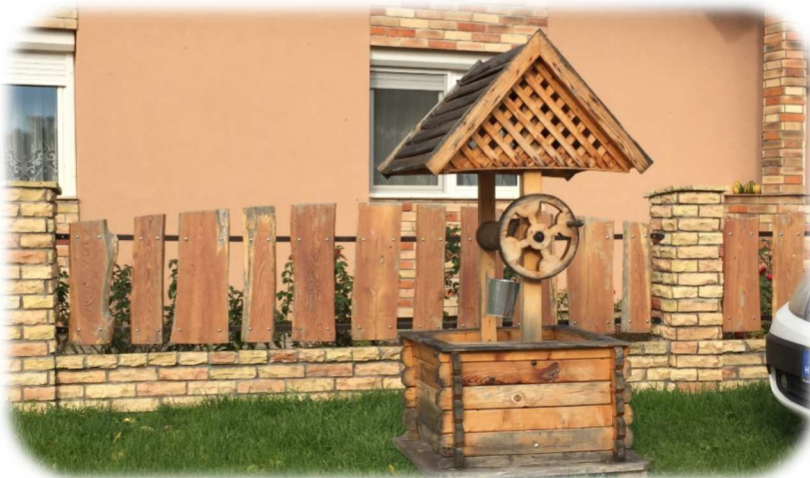
Részletek

A madáretető a téli napokon a madaraknak nagy segítség, de kedves formájával a kert dísze lehet.

A kerítés, homlokzati színhasználathoz igazodó postaláda, házszámtábla megnyerő hatást ad.

A téglahomlokzati díszítő elemként történő felhasználása, a házszámtáblák, utcanev táblák természetes anyaghasználatát kedvező képet mutat.

Homlokzatképzés

A régiek még tudták, hogy az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyon fontos, hogy mi az az arc, amit megjelenít. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. Kerülendő az utca felé a garázskapuval fordulni, javasolt inkább a garázsokba oldalról, a telken belül behajtani. Ha ezt a telek szélessége nem engedi meg, akkor a tömegalakítást érdemes úgy kivitelezni, hogy ne a garázskapu kapja a fő hangsúlyt a homlokzaton, ezen túl természetes, (pl. fa) anyaghasználattal, minimális boltív alkalmazásával enyhíthetünk az erőteljes ipari megjelenésen.

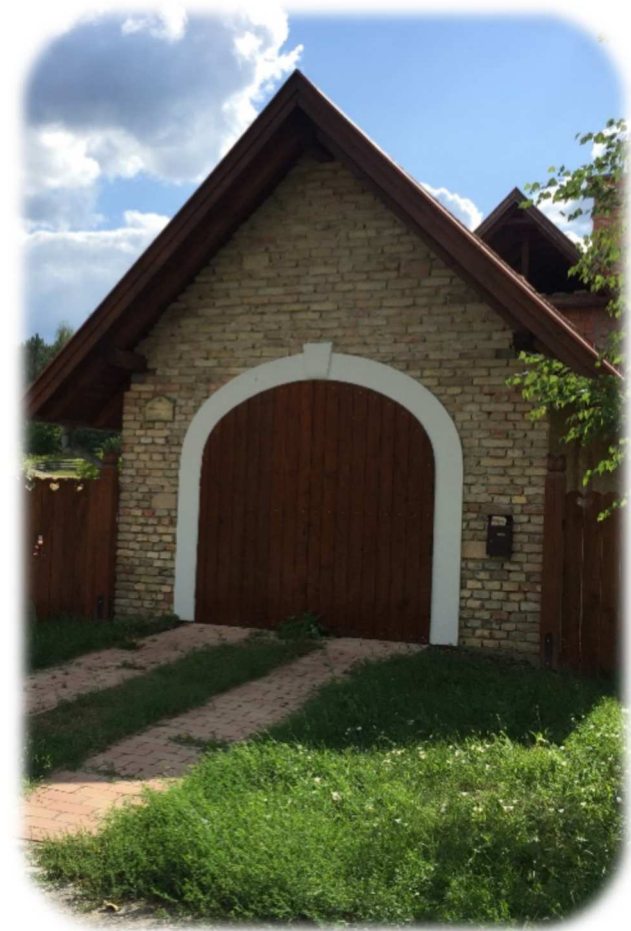

Ha az épület utcai homlokzatán nyitott garázskapu nagyon hangsúlyosan jelenne meg, és az udvar szélessége lehetővé teszi a ráfordulást, érdemes a garázskaput az oldalsó homlokzatra helyezni.

Szép példa erre ez a ház, ahol az utcai homlokzaton nyitott zsalugáteres ablakok illeszkednek a környezetben kialakult utcaképhez. A garázskapu oldalra való áthelyezésével funkcionálisan ugyanúgy működik a ház.

Jó példa az ipari jelleg elkerülésére ez a ház, ahol a fa garázskapu, és a téglahomlokzati használatával az utcafrontra helyezett garázskapu is hangulatos megjelenést ad.

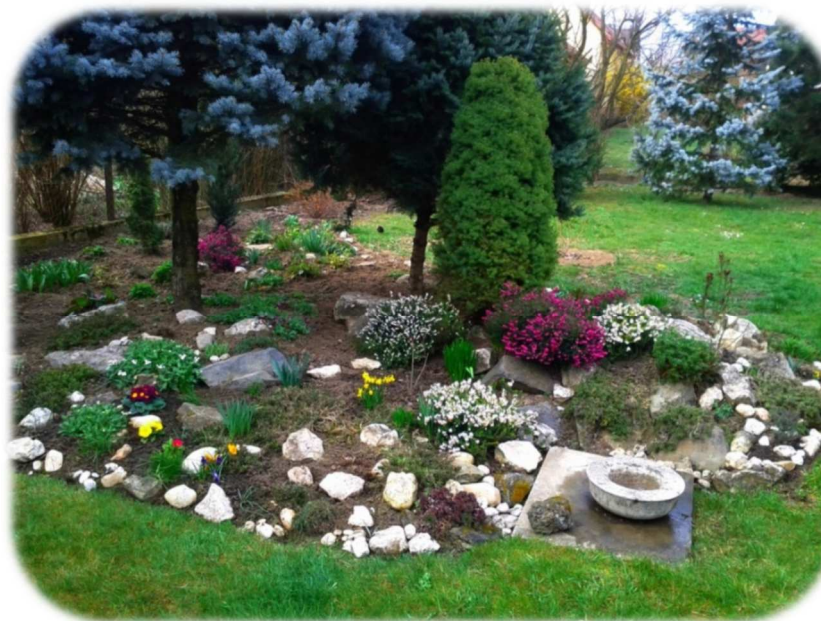
Kerítés jó példák más településről

Kertek

Kertünk teremti meg a természettel való kapcsolódást; a rekreáció, pihenés színtere, de haszonkertként is funkcionálhat.

Az építészetben alkalmazott elvek itt is ugyanúgy megjelennek: arányok, tömegformálás, színek, stílusok formájában. De a kert nem csak alkotás, hanem a kikapcsolódás helyszíne, amelynek szépségét - rendszeres gondozással, megfelelő növényalkalmazással – akár egész évben élvezhetjük. Érdemes időt, fáradságot szánni rá, mert kertünk nem csak szépségével hálálja meg a törődést: a fák nyáron árnyékot biztosítanak, télen pedig beengedik a napfényt otthonunkba. A környezeti adottságoknak megfelelő fajok megválasztásához, kertünk tervezéséhez, fenntartásához is kérhetjük szakember segítségét.

Természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolt fajok listája

Őshonos fafajok

<i>Tudományos név</i>	<i>Magyar név</i>
<i>Acer campestre</i>	mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	korai juhar
<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar
<i>Acer tataricum</i>	tatár juhar
<i>Betula pendula</i>	közönséges nyír
<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán
<i>Fraxinus angustifolia subsp. pannonica</i>	magyar kőris
<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kőris
<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris
<i>Malus sylvestris</i>	vadalma
<i>Populus nigra</i>	fekete nyár
<i>Populus termula</i>	rezgő nyár
<i>Prunus avium</i>	madárcseresznye
<i>Prunus padus</i>	zselnicemeggy
<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte
<i>Quercus cerris</i>	csertölggy
<i>Quercus petraea</i>	kocsánytalan tölgy
<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy
<i>Quercus robur</i>	kocsányos tölgy
<i>Salix alba</i>	fehér fűz
<i>Sorbus aria</i>	lisztes berkenye
<i>Sorbus aucuparia</i>	madárberkenye
<i>Sorbus domestica</i>	házi berkenye
<i>Sorbus torminalis</i>	barkóca berkenye
<i>Tilia cordata</i>	kislevelű hárs
<i>Tilia platyphyllos</i>	nagylevelű hárs
<i>Ulmus glabra</i>	hegyi szil
<i>Ulmus laevis</i>	vénicszil
<i>Ulmus minor</i>	mezei szil
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa

Őshonos cserjefajok

<i>Tudományos név</i>	<i>Magyar név</i>
<i>Berberis vulgaris</i>	közönséges borbolya
<i>Cerasus fruticosa</i>	csepleszmeggy
<i>Cornus mas</i>	húsos som
<i>Cornus sanguinea</i>	veresgyűrű som
<i>Coryllus avellana</i>	közönséges mogyoró
<i>Cotinus coggygria</i>	cserszömörce
<i>Cotoneaster niger</i>	fekete madárbirs
<i>Crataegus laevigata</i>	kétfibés galagonya
<i>Crataegus monogyna</i>	egyfibés galagonya
<i>Euonymus europaeus</i>	csíkos kecskerágó
<i>Euonymus verrucosus</i>	bibircses kecskerágó
<i>Hedera helix</i>	közönséges borostyán
<i>Ligustrum vulgare</i>	közönséges fagyal
<i>Lonicera xy</i>	ükörke lonc
<i>Prunus spinosa</i>	kökény
<i>Prunus tenella</i>	törpemandula
<i>Rosa canina</i>	gyepűrózsa
<i>Rosa pimpinellifolia</i>	jajrózsa
<i>Rubus caesius</i>	hamvas szeder
<i>Salix cinerea</i>	rekettyefűz
<i>Spiraea media</i>	szirti gyöngyvessző
<i>Viburnum lantana</i>	ostorménfa
<i>Viburnum opulus</i>	kányabangita
<i>Vinca minor</i>	kis télizöld meténg

Telepítésre javasolt egyéb fa- és cserje fajok

<i>Tudományos név</i>	<i>Magyar név</i>
<i>Acer ginnala</i>	tűzvörös juhar
<i>Aesculus carnea</i>	vadgesztenye
<i>Aesculus hippocastanum</i>	vadgesztenye
<i>Catalpa bignonioides</i>	szivarfa
<i>Colutea arborescens</i>	sárga borsófa
<i>Corylus colurna</i>	törökmogyoró
<i>Ginkgo biloba</i>	páfrányfenyő
<i>Laburnum anagyroides</i>	közönséges aranyeső
<i>Liriodendron tulipifera</i>	tulipánfa
<i>Malus baccata</i>	díszalma
<i>Platanus × acerifolia</i>	közönséges platán
<i>Prunus × cistena</i>	vérszilva
<i>Salix caprea</i>	kecskefűz
<i>Sophora japonica</i>	japánakác
<i>Sorbus rotundifolia</i>	kereklevelű berkenye
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa
<i>Tilia tomentosa</i>	ezüsthárs
<i>Prunus fruticosa</i>	csepleszmeggy
<i>Prunus serrulata</i>	díszcseresznye

Tiltott fajok listái:

1143/2014. EU rendelet

az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának

és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről

A rendelet alapján a tagországok képviselőiből álló inváziós fajok elleni védelemért felelős bizottság elfogadta azt a növény- és állatfajlistát, mely az Unió számára veszélyt jelentő inváziós idegenhonos fajok jegyzékét alkotja. A listán szereplő fajok egyedeire vonatkozó szigorú szabályok szerint tilos az egész EU területén forgalomba hozni és a természetbe kibocsátani akár egyetlen példányt is, de a behozatalra, tartásra, tenyésztésre, szaporításra, szállításra, kereskedelemre és felhasználásra is hasonlóan szigorú szabályok vonatkoznak.

A listában szereplő növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
aligátorfű	<i>Alternanthera philoxeroides</i>
közönséges selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>
borfa, tengerparti seprűcserje	<i>Baccharis halimifolia</i>
kaliforniai tündérhínár	<i>Cabomba caroliniana</i>
vízijácint	<i>Eichhornia crassipes</i>
cingár (aprólevelű) átokhínár	<i>Elodea nuttallii</i>
óriásrebarbara	<i>Gunnera tinctoria</i>
kaukázusi medvetalp	<i>Heracleum mantegazzianum</i>
perzsa medvetalp	<i>Heracleum persicum</i>
sosnowsky-medvetalp	<i>Heracleum sosnowskyi</i>
hévízi gázló	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>
bíbor nebáncsvirág	<i>Impatiens glandulifera</i>
fodros átokhínár	<i>Lagarosiphon major</i>
nagyvirágú tóalma	<i>Ludwigia grandiflora</i>
sárgavirágú tóalma	<i>Ludwigia peploides</i>
sárga lápbuzogány	<i>Lysichiton americanus</i>
japán gázlófű	<i>Microstegium vimineum</i>
közönséges süllőhínár	<i>Myriophyllum aquaticum</i>
felemáslevelű süllőhínár	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>
keserű hamisüröm	<i>Parthenium hysterophorus</i>
rózsás tollborzfü	<i>Pennisetum setaceum</i>
ördögfarok keserűfű	<i>Persicaria perfoliata</i>
kudzu nyílgyökér	<i>Pueraria montana</i> var. <i>lobata</i>

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet**a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól**

A kormányrendelet melléklete meghatározza azoknak a fajoknak a listáját, melyek inváziós és termőhely-idegen növényfajoknak tekinthetők, így az 5. § (2) bekezdés értelmében a Natura 2000 gyepterületeken ezek megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.

Az érintett növényfajok:

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
akác	<i>Robinia pseudo-acacia</i>
amerikai kőris	<i>Fraxinus americana</i>
bálványfa	<i>Ailanthus altissima</i>
keskenylevelű ezüstfa	<i>Elaeagnus angustifolia</i>
fekete fenyő	<i>Pinus nigra</i>
erdei fenyő	<i>Pinus silvestris</i>
gyalogakác	<i>Amorpha fruticosa</i>
kései meggy	<i>Prunus serotina</i>
zöld juhar	<i>Acer negundo</i>

2. Lágyszárú inváziós növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
alkörmös	<i>Phytolacca americana</i>
japánkeserűfű fajok	<i>Fallopia</i> spp.
kanadai aranyvessző	<i>Solidago canadensis</i>
magas aranyvessző	<i>Solidago gigantea</i>
parlagfű	<i>Ambrosia artemisiifolia</i>
selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>
süntők	<i>Echinocystis lobata</i>

43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet

a növényvédelmi tevékenységről

A rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a földhasználó és a termelő köteles védekezni az alábbi növények ellen: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), keserű csucor (*Solanum dulcamara*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranka fajok (*Cuscuta* spp.).

A természetes növényvilágra veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok hazai tudományos alapú jegyzéke szerinti további tiltott fajok:

Magyar név	Tudományos név
észak-amerikai őszirózsák	Aster lanceolatus (beleértve A. tradescantii), A.
nyugati ostorfa	<i>Celtis occidentalis</i>
átoktüske	<i>Cenchrus incertus</i>
díszárpa	<i>Hordeum jubatum</i>
japánkomló	<i>Humulus scandens</i>
kisvirágú nebáncsvirág	<i>Impatiens parviflora</i>
vékony szittyó	<i>Juncus tenoio</i>
közönséges vadszőlő	<i>Parthenocissus inserta</i>
tapadó vadszőlő	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>
kínai alkörmös	<i>Phytolacca esculenta</i>
magas kúpvirág	<i>Rudbeckia laciniata</i>
parti szőlő	<i>Vitis vulpina</i>
moszatpáfrány-fajok	<i>Azolla caroliniana (A. filiculoides), A. mexicana</i>
kanadai átokhínár	<i>Elodea canadensis</i>
törpe békalencse	<i>Lemna minuta</i>
kagylótutaj	<i>Pistia stratiotes</i>

7. Jó példák – sajátos építményszerűségek

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településképi megteremtésére, miért ne élénk a lehetőséggel? A 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet rögzíti a reklámok elhelyezhetőségének területi szabályait.

A község területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat. Jó példa erre a fából készített reklámhordozó, melyre bárki elhelyezheti hirdetését.

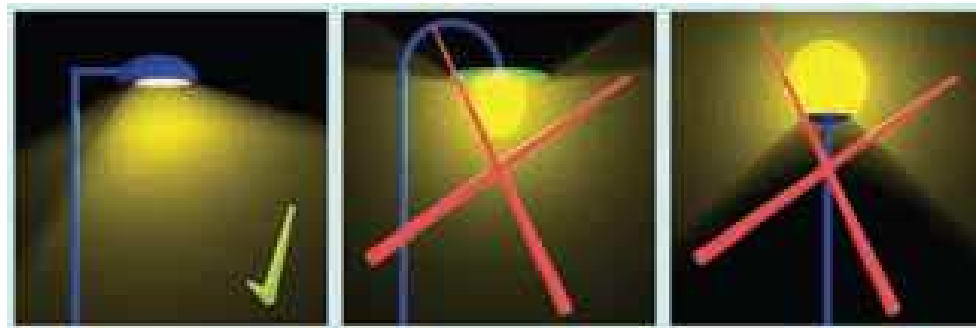
A buszmegálló meghatározó elemei a közterületeknek. Buszmegálló rekonstrukció esetén a település területén a buszmegállót javasolt egységes formai kivitelben, tetővel ellátva kialakítani. A természetes anyaghasználat kedvező benyomást kelt a községen átutazókban és a várakozó helyt használókban is.

buszmegálló jó példák más településről

8. A fényszennyezés elkerülését szolgáló szabályozás javaslata a LONNE ajánlásokat alapul véve

- El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.
- A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.
- Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet, alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a $0,3 \text{ cd/m}^2$ fényűrség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.
- Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

Impresszum

Készítette:

KISBABOT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

9133 Kisbábó, Ady Endre u. 2/a.

Tel: 96/694-014

Polgármester: Barcza Tibor

igazgatas@rabaszentmihaly.hu

Főépítész: Németh Eszter

nemetheszty79@gmail.com

Készítette:

Németh Eszter

Szerkesztette:

Németh Eszter

Szöveg:

Németh Eszter

Fotó:

Németh Eszter, Kisbábó Község Önkormányzata

Építészeti útmutató ábrái:

Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

Kisbábó, 2018.